

RÁJ NA KONCI SVĚTA

Je malý, je daleko a je velmi drsný.
A navíc celkem těžko dostupný.
Ostrov Isla Navarino má ale takové
kouzlo, že nakonec bude pro vás těžší
cesta zpátky. Vítejte v divokém ráji!

Máme volná místa na zítra a to je, vážení, jediná možnost během následujících týdnů,“ zaráží nás i zároveň potěšuje slečna v kanceláři malé letecké společnosti DAP v Punta Arenas, posledním velkém městě chilské Patagonie. Malé vrtulové letadlo s kapacitou 20 míst sebou nepříjemně hází. Přelétáme rozeklanou Darwinovu Kordileru. Je výrazně zaledněná a děsivě pustá. Párkrát to divoce skočí a vítá nás decentní příletová hala na ostrově Isla Navarino, nejjihnější trvale osídleném místě světa. „Amigos de la Republica Checa“ oslovuje nás Cecilia, silnější rozesmátá Chilanka. Kousek od rozestavěného přístavu stojí její baňžkářský hotýlek, Refugio El

Padrino. „Rychle si postavte stan a jedeme,“ přikazuje-me nám s úsměvem. Těch pár postelí v hotýlku bývá většinou obsazeno, běžně se proto na zahrádě před domem stanuje. Před osmi lety skončila Cecilia s prací v místní konzervárně a slaví teď narozeniny svého El Padrina. „Všichni tady dělali v konzervárně. Máme zde obrovské kraby, anglicky se jim říká king crab. Byla to hrozná práce. Třídění. Dobře nebo špatně. Tou dobou začali jezdit turisté, otevřela jsem si El Padrino a mám z toho rozhodnutí velkou radost. Proto ta oslava. Dejte si pivo,“ směje se na nás. Hlavní sezóna lovu krabů zde probíhá od 5. července do 30. listopadu, tedy během místní zimy a jara. „Velkého kraba koupíte za 1800 až 4500 pesos za kus,“ tedy

- **Nahore:** V přístavu můžete zkusit stopnout loď.
- **Vpravo nahore:** Zátíší s vraky...
- **Vpravo dole:** Každou poslední neděli v měsíci odjíždí trajekt do odlehlé osady Puerto Toro.

řádově za českou stokorunu až dvě, informuje nás Cecilia. Podsaditý pán ve špinavém svetru a s kloboukem připravuje na velkém ohni asado - pečené maso. Chilani milují i choripan - jihoamerický hotdog s klobáskou. Popijíme víno z velkých lahví i z kovojského koženého vaku.

Nejjihnější město a osada

Vstáváme s kocovinou. V sedm hodin ráno odjíždí, jako každou poslední neděli v měsíci, trajekt do odlehlé osady Puerto Toro. Zdarma. Loď nese jméno po zdejších původních

► **Nahore:** xxx

Kolem jezer jsme viděli ohlodané pahýly stromů. Bobři kanadští, přivezení v roce 1946 na kožešinu, zaplavili zdejší krajinu.

obyvatelích - Yaghan. Ti osídlili Navarino ze severněji položeného ostrova - Ohňové země. Na okraji města Puerto Williams v osadě Villa Ukika žije několik posledních lidí této kultury. Původním obyvatelům jižní Patagonie (Yámani a Yahgani) je věnováno zdejší muzeum. Plavba se překvapivě vleče. Z několika domů již pár zdejších lidí vyhlíží náš příjezd. Vítá nás cedule: Puerto Toro - 55°05' jižní šířky - nejjižnější trvale osídlená osada na světě. Žije zde 20 lidí. Jsou to rodiny několika námořních policistů a rybářů, plus jeden učitel. S úsměvem přicházejí dva mladí kluci se štěnětem v náručí. Třetina zdejší omladiny! Malé přístavní molo, stará kaple, pár domků, budova školy a hromady klecí na lov krabů. Všude v okolí husté lesy. Z trajektu se vykládají zásoby a nakládají se odpady. Dojatě nám místní při odjezdu mávají. Silnice sem nevede a pěšky to jsou dva dny chůze. Tak zase za měsíc.

Hlavní a jediné město ostrova - Puerto Williams - je stejně jako všechna sídla v Patagonii poměrně mladá. Letos oslaví 63. narozeniny. Ostrov má na délku téměř 90 km a 35 km na šířku. S rozlohou 2473 km² je

► **Dientes de Navarino je považován za nejjižnější značený trek světa**

menší než náš Liberecký kraj. Žije zde jen 2500 obyvatel. Mimo Puerto Williams bydlí několik lidí na samotách podél štěrkové silnice na severním pobřeží ostrova při Beaglově průlivu. Jinak je ostrov zcela neobydlený. „Po celý rok zde oficiálně žije 1800 obyvatel. Se sezonními rybáři to roste na 2200 až 2500 lidí,“ vysvětluje nám Cecilia počet obyvatel Puerto Williams. Nicméně město

má vlastní školu (dokonce pobočku Universidad de Magallanes), nemocnici, knihovnu, policii i hasiče, obchody atd. Je tedy městem, leč velmi malým. Vítejte v nejjižněji položeném městečku světa!

Navarinské zuby

Za městem se tyčí dramatické pohoří Dientes de Navarino. „Navarinské zuby“ se v podobě rozeklaných štítů staví do cesty silným větrům a bouřím přicházejícím z Drakova průlivu, pověstné hrozbě při plavbách do nedaleké Antarktidy. Vzdušnou

čarou je to na Antarktický poloostrov jen 1000 kilometrů. Isla Navarino leží na podobné zeměpisné šířce jako Kodaň. Léto je zde ale krátké a drsné. Pěšina v listnatém lese je rozmáčená, brodíme se blátem. Zakrslé pabuky lenga přežívají až na samou hranici lesa, nerostou zde žádné jehličnany. Rozbláčená stezka se skokem mění na pevný kamenitý povrch. Již v nadmořských výškách nad 600 metrů se rozkládá subantarktická tundra. Po přechodu hlavního hřebene „Navarinských zubů“, který sahá do výšek 1200 metrů, počasí blázní. Za dobrého počasí bychom mohli vidět skupinku ostrůvků, kde se nachází Hornův mys, nejjižnější bod jihoamerického kontinentu. Chvilí přší, chvilí nás šlehají do obličeje ledové krupky, zafouká vítr a svítí slunce. Před námi je několik jezer. Podél jejich břehů se kroutí pahýly stromů, které jsou důsledkem výskytu nepůvodních bobrů kanadských. Ti byli dovezeni do nedaleké Ohňové země roku 1946 ze Severní Ameriky. Kožešinová zvěř ze zajetí utekla a bobrům se ve zdejší krajině plné vodních ploch a lesů začalo nad míru dobře dařit. Jsou extrémně přemnožení. V celé jižní Patagonii tvoří velký ekologický problém. Bobři si staví hráze, čímž je již tak hodně mokrá krajina ještě více podmáčená.

► Po treku se nám hodil odpočinek ve starém srubu. Francouz Pascal už topil... Přýtu tráví léto, rybaří nebo loví bobry prakem.

DOPRAVA NA ISLA NAVARINO

► Trajektem z Punta Arenas

(Chile), čtyřikrát měsíčně, plavba trvá okolo 30 hodin, cena 110 až 150 USD

► Letecky z Punta Arenas

(Chile) - společnost DAP létá denně mimo neděli, 1,5 hodiny dlouhý let za 100 až 150 USD

► Člunem z Ushuaii

(Argentina) - společnost Ushuaia Boating, cca 100 USD, závislé na počasí, člun často nejedí!

► Vlastní lodí či stopnutou jachtou

Nejjihnější trek

Boříme se po kotníky do bahna. Chtěli jsme opravdovou divočinu, máme ji mít. Pěti- až šestidenní túra Dientes de Navarino je považována za nejjihnější značený trek světa. Stezka je sice značená, někdy by ale člověk potřeboval čich stopovacího psa. Překvapivě se ale dozvídáme, že turistické značky vedou na ostrově ještě dále na jih. K jezeru Windhond! Existuje-li rybářský ráj, měl by podle místních být u břehů tohoto jezera. Kupujeme jídlo jen na dvou denní cestu k jezeru a na dva dny zpátky. S rybářským prutem v batohu máme v plánu živit se ulovenými rybami. Nic jiného nám ani nezbyde. U jezera stojí velká dřevěná bouda postavená v roce 1962 chilskou armádou. Na statném pabuku svítí žlutočervená značka. To by měla být ona! Nejjihnější turistická

značka světa. V refugiu, starém stylovém srubu, ale už někdo je. Léto zde tráví Francouz Pascal. Vždy jednou za 14 dnů vyrazí s batohem přes hory pro zásoby potravin do města. Topí v kamnech, v kldu usrkává oblíbené maté z dřevěného hrnku, občas rybaří nebo loví bobry prakem. Po pár švihnutích prutem přichází náš první pstruh. Krásně vybarvený s výraznými tečkami. Divoký. Za chvíli další. Pečeme úlovek na ohni. Díky bobrům je na celém ostrově dostatek již naporcovaného suchého dřeva. Ryby mají velmi chutné načervenalé

► **Nahoře:** Měli jsme v plánu získat si potravu vlastníma rukama - a povedlo se.

► **Dole:** Pstruzi měli skvělé načervenalé maso.

maso. Ráno rybařit, upéct na ohni oběd. Odpoledne rybařit, upéct na ohni večeři. Den za dnem. Plní se mi sen. Na desítky kilometrů daleko je všemi směry jen absolutně panenská příroda. Celkově jsme během čtyř dnů nacytali 65 krásných pstruhů a sivenů. Polovinu z nich jsme snědli, polovinu pustili zpět do chladných vod. Udíme si několik filet ryb i na zpáteční

dvoudenní pochod. Brodíme se rašelinou, přelézáme popadané kmeny. Opravdové volání divočiny.

Těžká cesta zpět

Na Isla Navarino právě přiletěla chilská prezidentka Michelle Bachelet. Během jejího prvního volebního období v letech 2006-2010 byla první ženou na prezidentském postu v historii Chile a druhou v celé Jižní Americe. V roce 2013 byla zvolena podruhé. Je zde vítána ovacemi. Cecilia s dalšími lidmi nadšeně mává chilskou vlajčkou. Během prezidentčina proslovu jí

dělají při záběrech do televize pozadí špinaví dělníci. Staví zde nový přístav. Na zlepšování infrastruktury na tomto odlehlém místě slyší. Představte si 4000 kilometrů dlouhou nudli - Chile a na jejím samém konci, kde se pere o nadvládu rozbouřené moře s kousky hornaté pevniny, žijete.

Jako by se s námi přiletěla Michelle Bachelet rozloučit. I my jsme podlehlí tzv. „navarinskému syndromu“. Ať přijedete na jakkoli dlouhou dobu, nakonec zde zůstanete třeba i třikrát déle. Existuje-li nějaký imaginární konec světa, právě jsme ho našli. Komplikovaná dopravní dostupnost a aura, kterou tvoří mix divoké přírody, drsného klimatu a přátelských lidí, dává ostrovu specifickou atmosféru. „Těžko se k nám dostává, ale může být ještě obtížnější se dostat odtud,“ říká nám Cecilia a připravuje přítom jakýsi koktejl. Z ostnatých mořských ježků vyřezává jejich vajíčka, vzhledem

podobná jikrám našich ryb. Ty rozmixuje s kondenzovaným mlékem a láhví červeneho vína. Chutná to ještě mnohem hůře, než si myslíte. Nikdo z nás nedopije ani polovinu sklenice. Místní specialitu nazýváme „rybí baileys“. Cecilia se spokojeným úsměvem na tváři hltá obsah druhé sklenky. Cecilia je přátelský guru Isla Navarino.

Rádi bychom si na cestu přes Beaglův průliv stopli některou z lodí, které se na cestách kolem světa či do Antarktidy zastavují ve zdejších yacht klubu. Ale nezdařilo se. Až po několika dnech ustal silný vítr a gumový člun divoce skáče po vlnách Beaglova průlivu. Po půl hodině strachu jsme ve městě Ushuaia v Argentině, mnohými nazývaném konec světa. Davy turistů ze všech koutů naší planety stojí frontu na turistické razítko do pasu z „nejjihnějšího“ města světa. Víme ale své. Z konce světa jsme právě přijeli. Hasta luego

OČIMA AUTORA

Pokud bych musel odpovědět na otázku: „A kde se vám líbilo nejvíc?“ a musel bych-li vybrat z celé naší sedmiměsíční cesty napříč Jižní Amerikou jen jedno místo, byl by ostrov Isla Navarino horkým kandidátem. S Cecilíi jsem stále v kontaktu, sem tam si napíšeme. Někteří lidé vám lehce přirostou k srdci. Poslal jsem jí do Chile můj nástěnný kalendář s fotkami Jižní Ameriky. Visí teď na zdi dřevěného hotýlku v Puerto Williams, nejjihnějším městečku světa, kde se schází lidé často cestující již několik měsíců. V místě, kde vládne přátelská atmosféra a nic není problém. Tedy až na snahu se z ostrova dostat.

Pavel Svoboda

